

recht zu erhalten. Dabei kann die Mit-
hilfe der die wirtschaftliche Arbeit unter-
stützenden Tiere nur erwünscht sein. Es
ist zu bedauern, dass die neuzeitlich
benützten Giftstoffe beim Vernichtungs-
kampf gegen die schädlichen Insekten
und Pflanzen auch vielen insekten-
fressenden Vögeln den Tod verur-
sachen können. Darum wäre es ange-
zeigt nach anderen derartigen Stoffen
zu suchen, welche für die Vögel un-
schädlich wären.

Die Nützlichkeit oder Schädlichkeit
vieler Vögel ist noch nicht völlig geklärt.
Die wirtschaftlichen Interessen sind sehr
verschieden und es werden stellen-
weise auch die allgemein nützlich ge-
haltenen Vögel schädlich. Der Storch
nützt dem Ackerbauer, dem Jäger schadet
er. Der Star ist am Brutort und bei
den Viehherden nützlich, kann aber in
den Weinbergen schaden. Auch vom zu-
sammenfassenden ökonomischen Stand-
punkt ist der Nutzen oder Schaden ein-
zelner Arten fraglich und einigen Insek-
tenfressern wird neuerdings nachgesagt,
dass sie meist indifferente oder gar nütz-
liche Insekten verzehren. Unter solchen
Verhältnissen wäre es verfehlt die Vögel
bloss ihres wirtschaftlichen Nutzens we-
gen zu schützen. Wir müssen diesen
wirtschaftlichen Nutzen vielmehr so-

zusagen nur aus taktischen Gründen in
erster Reihe erwähnen, da viele Menschen
sich in ihrem Handeln nun einmal grös-
serenteils von materiellen Gesichtspunk-
ten beeinflussen lassen. Doch dürfen wir
den Glauben nicht verlieren, dass wir
mit dem Verfeinern des geistigen Lebens
den Weg zur Natur zurückfinden und
diese besser schätzen werden. Die an
Zahl immer mehr zunehmenden Natur-
schutzparke, Reservate lassen hoffen, dass
der Begriff Naturdenkmal sich ebenso
einbürgern wird als der Begriff Kunst-
denkmal. Zur Charakteristik eines jeden
Gebietes gehört auch die Vogelwelt.
Wenn wir auch nur eine Art ausrotten
oder vertreiben, machen wir dadurch die
uns umgebende Natur ärmer. Ohne Vö-
gel wäre der schönste Wald und die
schönste Wiese leer und verlassen. Man
töte kein Tier unnützigweise. Auch
die Raubvögel sind für den Wildbestand
wichtig, weil sie die schwächeren Exem-
plare ausmerzen. Die heutige Mensch-
heit ist auch der Nachwelt etwas schul-
dig. Nehmen wir ihr nicht die unersetz-
liche Schönheit der Natur.

Wir müssen die Vögel nicht nur
darum schützen, weil einzelne nützlich
sind, sondern auch, weil sie ästhetische
Werte als wahrhaftigste Verkörperer der
lebenden Natur darstellen.

AZ ERDEI SZALONKÁRÓL (SCOLOPAX RUSTICOLA)

Írta: nozdroviczi NOZDROVICZKY LAJOS

A FIATAL vadászgeneráció tudakossága meséli, hogy az erdei szalonkának két faja él — és pedig a kisebb testű, a kékes és sárga lábú —, továbbá, hogy minálunk évente kétszer költ; sőt vannak, kik éjnek idején csoportosan is vonulni látták.

Mikor mindezen — a tudományos ornithologia által már megoldott — kérdésekre gyakorlati alapon felelni óhajtok, megjegyzem, hogy 55 évvel ezelőtt lőttem az első erdei szalonkát, hogy 17 tavaszkor Szlavonia és Horvátország kiváló szalonkázó területein, a Száva melléki erdőkben és a daruvári Jankovich grófoknak közel százezerholdas Daruvár, Sirac és Uljaniki uradalmaiban vadásztam és három ízben követtem kedvenceimet otthonomtól — a Kárpátoktól — délre, az Adria és Földközi-tenger partvidékeire és szigeteire.

Normális közép-európai megfigyelésekről lévén szó, az egyes, kivételes és rendkívüli időjárás alkalmával gyűjtött adatokat figyelembe nem veszem.

A tengeren, Karszton átkelt és sietve mihozzánk elsőnek érkező erdei szalonkák soványak; ezeket kvártélycsinálónak nevezi a vadászember. A későbben érkezőket az ébredező természet már terített asztallal fogadja, ezeknek tolla is berzengősebb, mert húsrakapottak, buksifejűek és a vadásznyelv is bagolyfejűeknek tiszteli őket. Súly szerint a különbség 100 grammig variál. Hogy a súlykülönbséget főleg a hiányos táplálkozás és az utazás fáradalmi szülik, azt bizonyítja az őszi vonulás, mikor az öregek közt nincsen súlybeli különbség. A lábak színét pedig a kor és az alkalmazkodás törvénye alkotja.

Tavaszkor, az erdei szalonka hazafelé vonulása átlag négy hétig tart és a zöme szeles időben mindig szél ellen vonul, és pedig lavirozva, mint a vitorlászajó. Bora és Tramontana hozza, Grecco és Sirocco viszi a szalonkákat.

Vadászbarátaimmal sokszor virrasztottam holdvilágos éjszakákon, de soha 3—5 — a tojót követő hímek — szalonkánál többet egy csapatban vonulni nem láttam, ha pedig nagyobb csapatot látni véltem, ezt nem tudtam kétséget kizáró módon bizonyítani.

Korán párosult, sérült és száz ok miatt visszamaradt szalonka ott költ, hol az ösztöne fészekrakásra nógatja; innen van, hogy költő szalonka minden közép-európai zónában lelhető, de az igazi költőhelye ama magasabb hegyvidék, hol a moha még a forró nyáron is bogaratzilisztát termő nyirkosságban tartja a talajt. A szalonka másodszori költésének kérdését csak gyűrűzött példányok dönthetnék el.

Június és júliusi esti lesen nem egyszer gyönyörködtem a havasok és törpe fenyő aljában húzó szalonkákban és kedves emlékem egy június végi cserkészlet, mikor a természetet imádó Demián Elek és Kocyan Antal ornithologus társaságában, az 1700 m magasságban épült vadászház előtt egy békésen turkáló malacos vaddisznó fölött láttunk erdei szalonkát húzni.

Közép-európában az erdei szalonkák őszi vonulása kétszer annyi ideig tart, mint tavaszkor.

Fáradság, párzás, élelemhiány nem bántja őszi időben az erdei szalonkát és rendes időjárás idején nincs miért hogy siessen. Csak egy esetet tudok — melyet félszázéves szalonkavadász-megfigyeléseim legértékesebbjének tekintek —, azt 1922 október 14-ben észleltem.

Szokoly Alajos bernecei lakos hívott szalonkalesre, mondván, hogy életében nem látott annyi erdei szalonkát egy esti lesen húzni.

— Mennyit láttál? — kérdém.

— Talán ötvenet! — volt a válasz és az igenlően bólintgató fiára tekintett, ki vele vadászott. Tamáskodva néztem a különben megbízható vadászra és ígértem, hogy másnap jövök.

Egy mély völgynek szemközt fekvő oldalát álltuk el.

Szóról-szóra igaz. Szokoly Alajos 43 db erdei szalonkát látott, én pedig — ki fiával vele szemben lestem — 31 db-ot olvastam. Egyetlen egy szalonka sem repült a hegyoldalban, hanem valamennyi egyenként, a hegyek felől, nagy magasságban és feltűnő sietősen keresztezte a völgyeket és a hegyek hátát, de a sok szalonka dacára csak én tudtam kettőt löni, mert a többi lőtávolon kívüli magasságban, délnek, az Ipoly-folyó völgye felé repült. Mintha veszedelem kergette volna azt a sok hegy-völgyön át, szokatlan módon vonuló szalonkát és énram ez a természetbeli jelenség azt a benyomást keltette, mintha az éhség kergetné őket mélyebben fekvő folyómenti, szóval nedvesebb területre.

Másnap az Ipoly-folyócska mentén elterülő és mélyebben fekvő kisebb-nagyobb füzésekben akadtam szalonkákra oly helyen, hol azelőtt híre sem volt.

Az erdei szalonka hímje nem hivalkodik a nőstényénél külön tollazattal és színe formája és súlya szerint nem lehet nemét meghatározni. Ha azonban a szalonka hosszában, a végbélig fektetjük ujjunkat, úgy — kellő gyakorlat mellett — könnyen kiérezhetjük a hímét jelző és a hasfalat belül keresztező vonalat.

Nincsen az egész földkerekségen az erdei szalonkánál zárkózottabb életű és diszkrétebb ruhájú madár és ha a vérbeli ornithologust a lepkeszerű hajnalmadár meglátása örömpírba borítja, szintúgy megélnékül a vadászember szemelke, ha az erdőknek misztikus életű hosszúcsőrű madara váratlanul kilebben és el eltűnik az erdő mélyében.

ÜBER DIE WALDSCHNEPFE (SCOLOPAX RUSTICOLA)

VON LUDWIG NOZDROVICZKY VON NOZDROVICZ

VERFASSER verfügt über reiche, 55jährige Erfahrungen auf dem Gebiete der Schnepfenjagd, besuchte während 17 Frühlinge die berühmten Schnepfenjagden an der Szave und die Domänen der Grafen Jankovich bei Daruvár, Sirac und Uljaniki. Die ersten über den Karst herüberkommenden Frühjahrszügler sind mager, die späteren wohlbeleibt, da dieselben bereits ein wohlgedeckter Tisch wartet. Der Gewichtsunterschied variiert bis 100 g. Während des Herbstzuges ist ein

Gewichtsunterschied bei den Altvögeln nicht bemerkbar. Im Frühlinge ziehen die meisten gegen den Wind. Verfasser konnte während seiner zahlreichen nächtlichen Anstände bei Mondschein nie mehr als 3–5 Schnepfen — dem ♀ folgende ♂♂ — in einer Gesellschaft ziehend sicher beobachten. Bekanntlich verläuft der Herbstzug viel langsamer als der Frühjahrszug und Verfasser konnte bloss einmal, am 14. Oktober 1922 bei Bernece 31 einzeln hoch in der Luft von den Bergen herabkommende, ziehende Schnepfen beobachten, welche die Täler auffallend rasch durchquerten und nach Süden dem Ipoly-Flusse zustrebten.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK — KURZE MITTEILUNGEN

Reminiscenciák Herman Ottóról. 1863-ban Kőszeg városában töltöttem édesanyámmal vakációt, nagybátyám chernelházi Chernel Kálmának ősnemesi házában, aki édesatyja volt a mi felejthetetlen Chernel Istvánunknak. Ő maga is kedvelte és foglalkozott a madarakkal. Ugyanaz időben volt egy fotográfus Kőszegen, Herman Ottó volt a neve. Chernelék házában tanulta megszeretni a madárvilágot. Innen indult ki az elhatározása, szeretete, vasszorgalma, hogy kiképezze magát úgy az ornithológiában, valamint a természettudomány összes ismereteiben. Emlékszem, hogy Chernelék családi körében talán már akkor, de mindenesetre valamivel később is hallottam, mennyire kedveli »az a fotográfus« a madarakat. Körülbelül 12 év múlva, mikor ő a halászat monográfiájának szolgálatában nagy kutatásait, megfigyeléseit tette, vagy két hónapig családi házunk szeretett vendége volt Velencén. Megboldogult két idősebb fivéremmel áhítatosan csüngtünk az Ő szaván, az Ő éles, természetbe

Erinnerungen an Otto Herman. 1863 verbrachte ich mit meiner Mutter die Ferien im altadeligen Hause meines Onkels, Koloman Chernel von Chernelháza, Vater unseres unvergesslichen Stephan v. Chernels zu Kőszeg. Zur selben Zeit lebte dort ein Photograph, Otto Herman war sein Name. Im Hause der v. Chernels — Koloman von Chernel interessierte sich ebenfalls für die Vogelkunde — lernte Herman die Vogelwelt lieben. Hier fasste er den Entschluss, sich der Ornithologie und den übrigen Naturwissenschaften zu widmen. Ich erinnere mich bereits damals, oder etwas später im Familienkreise der v. Chernels von dem grossen Interesse zur Vogelwelt »dieses Photographen« gehört zu haben. Etwa 12 Jahre nachher, als er für sein grosses Werk über die ungarische Fischerei Beobachtungen sammelte, war er etwa 2 Monate ein lieber Gast unseres Familienhauses zu Velence. Mit meinen verstorbenen älteren Brüdern lauschten wir andächtig seinen Worten und bewun-